List 9. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 27. februarja 1867.

Gospodarske stvari.

Laške čbele.

Kaj je to, da v nemških časnikih „Wiener Zeitg.“, „Neueste Erfindungen“ beremo večkrat od velicega razločka italijanskih čbel mimo nemških, in čujemo une veliko bolj priporočane mimo teh? Ta razloček nam pri naših slovenskih čbelah, če prav vemo, ni bil še nikjer naznanjen, morebiti spričo tega ne, ker so italijanskim (laškim) bolj sorodne. Nemško pleme, kakor se piše, je namreč po zadnjem koncu života bolj kratko in bolj črno, po značaji je manj delavno in manj rodovitno; italijansko pleme je nasproti bolj dolzega, proti koncu špičastega života, ima več rumenih opasov med temnimi in lednjo ost vso črno, je tudi neutrudno delavno, in vse bolj rodovitno. Temu plemenu se nam zdijo podobne slovenske čbele, zatoraj res donašajo veči dobiček. Kaj vé pravite „Novice“?

Odgovor vredništva. „Novice“ so o laških čbelah že nekterekrat pisale. Po želji častitega gosp. dopisnika ponavljamo nektere važniše opazke. Dolgo se je mislilo, da vse čbele so le enega plemena. Sedaj je pa gotovo, da se laška čbela zeló loči od naših navadnih. Je sicer ravno take podobe in velikosti, pa drugač je pisana in lepša; prvi trebušni pas je rdeče-rumen; posebno matica je lepa; okoli života ima pas kakor pomeranča rumen. Pa ne samo lepša je laška čbela, tudi veliko krotkejša je; človeka ne piči drugač, če je hudo ne stisne; zato pravi vsem čbelarjem dobro znani čbelni oče, fajmošter Dzierzon, da so laške čbele tako krotke kakor da bi žela ne imele. Vrh tega so še veliko pridniše in rodovitniše mimo naših navadnih. Konzistorijalna svetovalca Zacke in Zeus, ki sta na svojem potovanji po Italii več čbelnih voljnjakov obiskala, sta ondotne čbele sèm ter tjè na tanko pregledala; pripovedujeta nam, da so čbele v Italii večidel jako zanemarjene; zato je pa tudi njih bira na medu in vosku revna, in pravita, da panj laških čbel ob biri komaj kakih 20—25 funtov medú nanese. — Da bi bile laške čbele pridniše od druzih dežel, kakor nekteri čbelarji trdijo in pravijo, da so se po raznih skušnjah od njih pridnosti dovolj prepričali, tega nikakor ne tajimo. Da so pridniši pa od nemških ali pa naših slovenskih, tega jim pa tudi nikakor verjeti ne moremo. Marsiktere skušnje so dokazale, da nanesó čbele v naših krajih v dobri ajdovi paši polne panjove in še v naložene škatlje do vrha medú, tako, da se med njimi večkrat panj nahaja, ki blizo do 100 funtov tehta. Iz tega je očitno, da so naše čbele vse skrbí in hvale vredne. Al naj se skusijo tudi laške, saj se, kakor so „Novice“ v letošnjem 8. listu povedale, lahko dobijo.

Denarna stiska v Avstriji.

(Konec.)

Avstrija je država poljedelstva! Tako pravijo nekteri; toda naj nas nikar ne slepí to hvalisanje; kdor to trdi, ta Avstriji smrtno sodbo podpisuje. Poglejmo si lepi ta izrek, ima li zdravo jedro v sebi? Ali morda hoče reči: Avstrijsko polje je tako rodovitno, da s ceno zemeljskih pridelkov, ki so nam odveč in jih prodajamo v tuje dežele, lahko zadostimo vsem svojim potrebam in željam? Da temu ni tako, to kaže izvožnja; kajti le trije odstotki vseh pridelkov se izvažajo v tuje dežele. — Ali nam oni rek hoče povedati, da je poljedelstvo, ki je obrtniji jemalo delavce, na visoko-umetni stopnji? — Tudi to ni res; kajti prav v deželah, kjer je obrtnija živa in na visoki stopnji, tudi polje bolj rodí. Tega se lahko prepriča vsak, ki hoče le količkaj pogledati v statistiko.

Omenjena korist, ki se Avstriji kaže iz poljedelstva, je le dozdevna in samo na videz; deloma še celó ni želeti, da bi Avstrija v resnici bila poljedelna država, in to zato ne, ker poljedelski pridelki nikakor niso stanovitni; kajti izvožnja poljedelskih pridelkov le tuje dežele živí in gnojí, slabí pa domače. Le enostranski kmetijski razvitek našega národnega gospodarstva je Avstriji dal ime, da je poljedelska država.

Avstriji na škodo je zlasti to, da jej vsako leto mnogo denarja zgine v tuje dežele, iz kterih se več ne vrne. So sicer nekteri, ki pravijo, da se ta škoda že kako domá poravná. To misel jim vdihajo razlogi, ki so se rodili le v njihovih možganih; razlogi, o kterih skušnja kaže, da so izmišljeni. Za naš izrek nate dokaz. Ko bi vsak goldinar, ki gré na tuje, ceno primerno povikšal vsem domá ostalim goldinarjem, to je, ko bi domá ostali denar bil prav toliko več vreden, kolikor ga je šlo na tuje, ostalo bi domá res vse pri starem, cena ne bi se znižala blagu, v kupčiji ne bi se nič spremenilo, ta škoda bi se res poravnala. Toda kako je to mogoče? Edini pomoček bil bi ta, da se ob istem času tudi vsem delavcem dnina, uradnikom plača, davščine itd. znižajo prav za toliko, kolikor se je cena zvišala denarju; to bi jim ne bilo na nikakoršno škodo; kajti s plačo, v tej primeri znižano, dobili bi toliko blagá, kolikor z višo, ktero so prej imeli. To je edini pogoj, ako hočemo, da se domá poravná škoda, ki nam jo dela denar, potujoč v tuje dežele. — Toda vprašam, je li mogoče, izpeljati in vresničiti ta pogoj? — Nikakor ne. Onih 47 milijonov, ki nam zginejo vsako leto, ne gré zadnji dan leta iz Avstrije, tudi ne en dan v letu, ampak vsaki dan ga leze nekoliko; a prav za toliko pa, kolikor nam denarja vsaki dan uide iz Avstrije, morale bi se vsaki dan znižati vse letnine, plače, davščine itd., ako hočemo, da se domá poravná škoda,

ki nam jo dela denar, v tuje dežele odhajoč. Tako poravnavanje dan za dnevom je pa nemogoče; to nam mora potrditi vsak, ki vé, kaj je država. Ko bi pa to tudi mogoče bilo, vendar bi nam še ne pomagalo; kajti tuje dežele bi se javalne ozirale na ceno našega denarja, ki jo ima pri nas domá; če se pa ne ozirajo na to ceno, kaj se bode zgodilo? Če dalje teže in če dalje manj bodemo kupovali istega blaga, ki se dobiva le iz tujih dežel, in to že zato, ker nam onemoglo obrtnijstvo ne more iz tujih dežel privabiti toliko denarja, kolikor ga potrebujemo, da bi si kupovali tuje (kolonijalno) blago, kolikor ga nam je treba.

Iz tega, kar smo dozdaj govorili, je razvidno, da je premalo denarja med svetom, in to je glavni vzrok denarne avstrijske stiske. Naj nam bode dovoljeno, tudi govoriti o pomočkih, ki nas rešijo iz nje.

Izmed imenovanih treh vzrokov, da nam primanjkuje denarja, je glavni ta, da vsako leto gré več denarja iz Avstrije, kakor ga pride nazaj. Kdor odvrne ta vzrok, ta odvrne tudi druga dva.

Važno je toraj vprašanje, kako bi se dal odvrniti glavni vzrok? Da zacelimo to rano, treba nam je dvojih pomočkov:

Prvi je skrbeti za to, da se čedalje več našega blagá izvaža v tuje dežele; drugi pa ta, da se čedalje manj tujega blaga vvaža v našo državo, le po teh dveh potih se dá izvožnja domačega blagá najprej spraviti v enako razmerje z vvožnjo tujega blagá.

Nekteri nasvetujejo sicer drugačen pomoček; oni pravijo, da nam mora pomagati le svobodno trštvo, kteremu je glavni namen ta, da si ž njim domá pomnožimo denar. Če prav je res, da se z denarjem, po kupčiji pomnoženem, tudi obrtnija povzdigne na višo stopnjo, vendar ostane ta pomoček le enostransk, dokler se nam ne posreči, da denarja ne pomnožimo z žlahtnimi rudami, v domačih rudnikih izkopanimi.

Kdo bo hotel trditi, da se državi denar pomnoží le po svobodnem trštvu, to je, s tem, da smemo blago brez vsake ovire kupovati v tujih deželah, v kterih je cenejše? Da je na pr. Peter, ki kupuje cenejše tuje blago v primeri s Pavlom, ki mora kupovati draže domače blago, toliko na dobičku, kolikor je tuje blagó cenejše od domačega, to je jasno; al prav tako jasno je, da je Petrov denar šel iz domače države, Pavlov pa je domá ostal. Kaj se pa iz tega izhaja? To, da je v naši državi toliko manj denarja, kolikor ga je Peter izdal za tuje blagó; prav za Petrov denar je tedaj naša država ubožnejša. Že v tem oziru je državi na škodo, da se kupuje tuje blagó, če tudi je cenejše? Kaj pa porekó domači obrtniki in rokodelci, ako bi veči del državljanov ravnal po Petrovem izgledu in kupoval cenejše tuje obrtnijske izdelke? Ozrimo se na žalostni stan domačih železnikarjev! Kako se spečavajo pa tudi zemeljski pridelki v istih krajih, kjer je obrtnijstvo opešalo ali celó onemoglo? Kdo nadomesti davke, ki so se plačevali v istih krajih?

Toda pogledimo glavni razlog, s kterim svojo misel podpirajo oni, ki v nebo povzdigujejo svobodno trštvo. Oni pravijo: To, da so domači izdelki draži od tujih, kaže, da je naše obrtnijstvo protinaravno, torej neumno; torej si bo denar, ki v obrtniji ne donaša primernih ali celó nobenih obresti, iskal poti, po kteri bode dosedanjemu obrtniku obrodil še primeren dobiček.

Ta razlog je sam po sebi resničen. To kaže naslednja prilika: kdor ima denar kje varno naložen brez obresti, gotovo ga bode dolžniku odpovedal, ako isti denar lahko varno izposodi po pet odstotkov. Ali pa ta razlog veljá tudi od obrtnijstva? Nikakor ne. Obrtnik ima mnogo ovir, ki mu branijo, po izgledu denarnih kapitalistov vsaki dan prekladati svoj denar; tù omenjamo najglavniše: obrtnik velik del premoženja ali celó vse premoženje lahko zgubí, predno pride k spoznanju, da je v obrtniji slabo naložen njegov denar; — če pa tudi dosti zgodaj spozná, da mu obrtnija donaša premajhene obresti, ali da mu celó kaže zguba, vendar brez velike zgube ne more ustaviti svoje obrtnije, kajti koliko vrednost imajo potem draga poslopja in drage mašine njegove obrtnije? Kakošna zguba čaka njegovih rokodelcev, ki morda drugej dolgo časa ne morejo najti dela? To jasno kaže, da ni na vsako stran resničen oni razlag, s kterim se zagovarja neomejeno, prenapeto svobodno trštvo. In prav tej se upiramo.

Če država domačo obrtnijo podpira v tem, da na eno stran primerno omejí vvožno tujih pridelkov, na drugo stran pa skrbí za njen napredek, kmalu bode domača obrtnija dospela na isto stopnjo, da bodo naši obrtnijski izdelki mogli meriti se s tujimi, če ne na zahodnje kraje, gotovo pa na vzhodne, to je, bode se čedalje več domačega blaga izvažalo iz naše države v tuje dežele.

Strah, da bode omejena svobodna kupčija na škodo njim, ki potrebujejo obrtnijskih izdelkov, ker bodo morali draže plačevati domače blagó, je puhel; kajti konkurencija domačih obrtnikov ga bode pregnala, in to tem hitrejše, čem prej se bode povzdignila domača obrtnija in čem več denarja se bode obrnilo na obrtnijstvo.

Od kod pa izhaja to, da ima vendar neomejeno svobodno trštvo toliko zagovornikov, da je skoro nemogoče misliti, da bi ktera druga pot bila prva?

Razlogi, s kterimi se zagovarja svobodno trštvo, so človeku tako rekoč prirojeni, torej zagovornikom ni težko, zbuditi jih njim, ki le po lastnem dobičku hrepené ne vprašaje za občno državno korist. Človečanski tej misli — lepi sami po sebi — se uklanjajo celó taki, kteri sprevidijo, da jim je hvalisana zlata svoboda na lastno škodo.

Svobodno trštvo se mora previdno vpeljevati, če hočemo, da ne bode narodom na škodo. Tega izreka ne moremo bolje zagovarjati, kakor da navedemo besedo istega moža, kterega zagovorniki svobodnega trštva imenujejo svojega očeta: in ta je Adam Smit, kteri pa govorí tako-le: „Okoliščine držav, ki hočejo svobodno tržiti med seboj, si morajo podobne biti.“ Prav tega Smitovega izreka se držimo tudi mi in vsled njega pravimo: predno se poprimemo svobodnega trštva s ktero državo, poskrbimo za to, da se povzdigne domača obrtnija tako, da se bodejo domači izdelki mogli meriti z izdelki iste države, s ktero hočemo svobodno tržiti. Kdor drugače ravná, ta hvali in povzdiga tržno svobodo na grobu svojega pogina.

„Carey“ pravi: svobodnemu trštvu, ki se o trenutku zdi potrebno, žrtvujemo svobodo prodaje domačih izdelkov — polagama — toda gotovo ginočo.

Avstrija je prav blizo nevarnosti spoznala, da se njena moč mora opirati na delo, to je, na obrtnijstvo; le v pomočkih, s kterimi bi se dalo obrtniji pomagati na noge, še omahuje. Da se to vprašanje prav reši, to je prva zapoved. In po kterem poti se dá rešiti to vprašanje? Mi smo tega prepričanja, da je ustavna pot edino prava; le državni zbor mora na svojo vest vzeti in rešiti to prevažno stvar národnega gospodarstva.

Cesarske postave.

Postava,

veljavna za vojvodino kranjsko.

Po nasvetu in s privoljenjem deželnega zbora Moje vojvodine kranjske ukazujem v dodatku k cestni postavi od 14. aprila 1864, kakor sledi:

§. 1. Vsak zdaj obstoječ politišk okraj (kanton) dežele nareja eno zložno (konkurenčno) okolico za vse zložne (konkurenčne) ceste, ktere se nahajajo med njegovimi mejami.

V to, da se vkup deneti dve ali več konkurenčnih okolic, more dovoliti deželni odbor, potem ko so se poprašale vse pri tem udeležene občine in so v to dovolile s premagujočo večino.

Posamne občine, ktere stopijo po novi politiški razdelitvi dežele iz dozdajšnje kantonske zveze, se imajo vvrstiti v cestni zlog (sklad) tistega kantona, v kterega spadajo.

§. 2. Da se naredijo nove ceste ali preložijo ceste z velikimi stroški, kterih nositi bi za eno konkurenčno okolico pretežko bilo, se utegnejo v pripomoč vzeti tudi občine sosednih konkurenčnih okolic, ako jim daje dotična cesta premagujoč dobiček. To razsojuje deželni odbor.

§. 3. Stroški v gotovem denarji za konkurenčne ceste se morajo razdeliti na vse občine konkurenčne okolice po tisti meri, kakor jim je predpisan neposrednji davek. Ta kantonski naklad se pobira po tistih udih in sredstvih, kakor davek sam.

§. 4. Pri razdelitvi tlake pri občinah in vaseh se mora ozirati, kar je mogoče, na navade, ktere so dozdaj zastran kantonskih cest veljale, na posebnost ceste ali je bolj ali manj povožena, tudi na to, ali se prod (šuta) težko dobiva, in ali so posamne občine in vasi dalječ proč. Kadar se cesta razdeljuje med posamne, naj se vsacemu posamnemu to delo, kar je mogoče, zlajša s tem, da se cesta, kar se mu je dá, skupej drží, in da se pri tem ozir ima na cel stan njegove posesti.

§. 5. Ceste razdeluje po občinah in med posamne v vsaki konkurenčni okolici cestni odbor. Pritožbe zoper njegove naprave se morejo naj dalje v 14 dnevih vpoložiti pri deželnem odboru.

Na Dunaji 28. januarja 1867.

Franc Jožef l. r.

Grof Belcredi l. r.

Njegovo c. k. Veličanstvo je z Najvišim sklepom od 2. februarja 1867 blagovolilo dovoliti v sklep kranjskega deželnega zbora, po kterem se izreče občinska (soseskina) cesta od Begenj čez Cerknico do tjè, kjer se iztaka v planinsko-loško cesto, za konkurenčno (skupno) cesto. To se razglaša z ozirom na postavo od 2. aprila 1866.

Popotnikove opazke po Angležkem.

(Dalje.)

Jorkširske ovce (York-shire, to je, kanton Jork) so blizo najlepše na Angležkem; njihova vrednost pa in cena ravná se po tem, kakošnega pleha, plemena ali rodbine so; kolikor je ta na boljšem glasu, toliko dražji so ovni za pleme (breeding sheep). Tukaj je tedaj treba ovčji rodopis vedeti. Ovni za pleme, ki so žlahnega rodú, se plačujejo: na sejmih po 8 do 15 funtov šterlinga (to je, 80 do 150 gold. srebra av. v.), pa cena njihova je po njihovi vrednosti od 5 do 20 funtov šterlinga (od 50 do 200 gold. srebra), se vé, da ravno tako se preminja cena ovnov, ki jih mesarji kupujejo. Ovni so v obče draži kakor ovce, pa tudi ovce plačujejo mesarji po 50 shilling-ov (25 gld.) do 5 funtov šterlingov po razmeri njihove teže. Se vé, da cena je zdaj višja zdaj nižja, kakor pri nas, ravná se po različnih okolnostih in potrebah. Funt ovčetine se plačuje zdaj po 8 penc-ov (40 kr.), včasi in po nekterih mestih je dražja, včasi cenejša. Ovce (menim ovne in ovce) se zredijo silno debele; takošnih ovác, kakoršnih sem našel v Jorkširi, nisem še videl nikjer drugod; pri nas bi lepa jorkširska ovca bila celó čudovita prikazen. Drugače so podobne hrvaškim in ogerskim ovcam, al kar se izreje tiče, ni nobene prispodobe; izrejen jorkširski oven ima gotovo toliko loja in mastí, kakor pri nas dobro pitan vol. Ovčje meso je zavoljo tega silno mastno, akoprem se velik del loja in mastí odbere, pa tudi okusno je, kakor se pri nas nikoli ne dobí; v obče pa ne vem, ako je kje drugod tako lepa govedina in v ovčina (beef in mutton), kakor je na Angležkem, in ž njo se tudi John Bull ponaša.

Oven, kteri se za pleme odbere, spušča se po svoji veljavi na 40 ovác ali blizo toliko, da jih vploduje; pustí se v takošni službi po $1\frac{1}{4}$ ali $1\frac{1}{2}$ leta; po tem pa, kadar je to svojo dolžnost zvršil, se reže (kopčá), in potem se za izpitanje pase. Noben nerezan oven se ne zakolje, ker takošnih niti meso niti mastnina ni okusna, marveč je smrdljiva. — Ako sem resnico izvedel, strižejo se jorkširske ovce samo enkrat v letu, in sicer spomladi, kadar nastane toplo. Volna se razbere, funt kratkejše in slabejše prodaja se po 62 do 75 naših krajc., dolge in najlepše volne se plačuje funt po 70 kr. do 1 gold. 25 kr. Moj prijatel farmer me je dalje zagotovil, da ima čez 50 ovác, volna veljá 50 gld., poleg tega pa prodá vsako leto po 20 ovác, in ako nizko posrednjo ceno omeni, vsako ovco po 50 gold. prodá, mu to znese 1000 gold. avstr. veljave v srebru. Ovce mu najlepše njive gnojijo; pasejo se namreč na eni njivi in zapirajo ondi tako dolgo, dokler ni cela pognojena; potem se njiva orje. Ovce so poleti in pozimi pod milim nebom — izvzemši menda v takem mrazu, kakor je letos dva tedna bil; — poleti se pasejo na lepi mastni travi; na nektere njive vseje se pa neka repa, in po tej se jeseni deloma prosto pasejo, kakor so zagrajene, deloma se jim z neko mašino klaja na njivi drobno zreže in v pripravna korita naloží. Tako imajo ovce obilo krme in odebelijo se tako, da se človek čuditi mora.

Jako zanimive so živinske razstave, ako bi se tako reklo po slovenski; Angleži to „Cattle Show“ imenujejo, to je poleti in posebno jeseni, postavijo farmerji angležki po različnih za to odločenih mestih živino na ogled. Tjè se vé da vsaki gospodar najlepše blago pošlje, in veliko je natecanje, kdo bode imel najlepšega konja, najlepšega bika ali kravo, najlepše ovce, najdebelejše svinje, najlepše kure, gosí, race, pse itd. Na vse to se stavijo velika darila, časniki pa ne naznanujejo samo imen posestnikov te živine, temuč tudi podobe nadarjenega blaga priobčujejo. Zato si pa farmerji tudi na vso moč prizadevajo, da izrejajo živino dobrega pleha. Kdor lepo in rejeno živino videti hoče, mora si angležke „cattle show“ ogledati; ne morem si misliti, da bi kje drugod kaj takošnega videl. Suhih goved in ovác v obče tù videti ni; jaz barem nisem takih nikjer videl, akoravno sem se že precej po Angležkem klatil.

Menim, da ni odveč, ako tukaj tudi v zgodovinskem obziru angležke goveje in ovčje reje kaj omenim. Vsi angležki dobri zgodovinarji sporočujejo, da so Angleži pred kraljem Edvardom I. (1272—1307) imeli slabe konje in tudi slabo govejo živino. Edvard si je v svoji mladosti mnogo tujega sveta ogledal, in kar je tam dobrega videl, prizadeval si je potem tudi kot kralj to svojemu ljudstvu priskrbeti. Angleži dobro vedó, da je Edvard I., bivaje precej časa na Španjskem, in vzemši si za ženo Eleonoro Kastilsko, videl tam izvrstne konje in lepo govejo živino ter se tudi naučil jo dobro rediti; vrnivši se potem na Angležko, spravil je sem za pleme mnogo kónj in goved najboljšega plemena in tako slabe angležke požlahnil. Vendar kar se ovác tiče,

trdijo Angleži, da so oni poprej boljše in veče imeli kakor Španjolci, in da je Edvard I. za dobro konjsko in govejo pleme na Španjsko lepih ovác poslal in iz teh so se zaplodile na novi paši španjske, po celem svetu zavolj svoje lepe volne sloveče ovce. *)

(Dalje prihodnjič.)

Naznanilo in vabilo.

Slovenske Matice odbor bode v četrtek 7. marca 1867 ob 5. uri popoldne v mestni dvorani imel VI. sejo, h kteri ste uljudno vabljeni.

V tej seji bode ta-le

vrsta razgovorov:

1. Bral se bode in potrdil V. odborove seje zapisnik.
2. Poročilo o računu, ki je bil podan II. občnemu zboru.
3. Tajnikovo poročilo o važnejših dopisih, novih udih itd.
4. Rešile se bodo naslednje prošnje:
   a) Anton Brodnik, gimn. profesor v Kranji, prosi, da bi Matica dijakom ondašnje gimnazije darovala nekoliko iztisov „Zgodovine slovenskega naroda.“
   b) Viša c. kr. državna pravdnija v Trstu prosi, da bi Matica nekoliko iztisov svojih knjig darovala primorskim kaznilnicam.
   c) C. k. državna pravdnija v Ljubljani prosi, da bi Matica nekoliko iztisov svojih knjig darovala kaznilnicama v Karlav-u in Lonkovcu.
5. Posameznih odbornikov nasvetje.

Iz Slovenske Matice odbora v Ljubljani 25. februarja 1867.

Dr. Lovro Toman, prvosednik.
Anton Lésar, odbornik in tajnik.

Dopisi.

V Buda-Peštu 19. sveč. V. B. — Dopolnjeno je! Magjari imajo svoje od dunajske vlade neodvisne ministre, skupaj 8; imenujejo se: grof Juli Andraši, predsednik ministerstva in minister vojaštva; grof Juni Festetič, minister na kraljevem dvoru (brez redovnega posla); baron Jožef Eötvös, minister poduka; baron Bela Venkheim, minister notranjega opravilstva (politični minister, kar je bil nekdaj na Dunaji Bach, Schmerling, Belkredi); Melhior Lonyai, finančni minister; grof Jure Mikó, minister za poljedelstvo in pošte; Štefan Gorove, minister za kupčijo in obrtnijo; Boltižar Horváth, minister pravosodja. Magjarski časniki sami priznavajo, da Magjari niso nikdar mislili, da jim dunajska vlada tako popolnoma spolni njihovo voljo. O imenovanih ministrih ne vem nič druzega povedati, kakor to, da so vsi trdi Magjari; mnogo novih magjarskih ministrov je bilo po prekucijah l. 1848/9 v tuje dežele pobegnilo; njih sposobnost za ministerska opravila magjarski časopisi močno hvalisajo; toliko se sme brez dvombe reči, da bodo za magjarstvo delali na vse kriplje, — kakošna tedaj bode za nemagjarske narode, se bo kmalu kazalo. — Na poslavljenje novoizvoljenih ministrov je bila včeraj v Buda-Peštu svečnica. Magjarski časopisi bodo zdaj po svetu trobili, da je radost nad dvalizmom na Ogerskem splošna; al temu ni tako: najmanj polovica ogerskih stanovnikov resno prevdarja, kako se bodo nesrečnega dvalizma znebili; ako ne pojde z lepo, pa pojde z grdo, al pasti — tako se pogostoma sliši — dvalizem mora, naj veljá kar hoče, da zopet obveljá prislovica cesarjeva „viribus unitis“ (z zedinjeno močjo) a ne „viribus divisis“ (z razcepljenimi močmi) v Zalitavii in Predlitavii! — Tudi Vam zagotoviti morem, da vojaški krogi niso prav nič zadovoljni z dvalizmom; med častniki se neka klavernost očitno razodeva, kajti bojé se za Avstrijo. Od Deakove stranke skovani dvalizem še celó levičnikom (Tisovi stranki) ni po volji, in kar se je v različnih časopisih bralo, da je bila Deakova podoba na več krajih v Peštu z nogami teptana, to ni izmišljeno, to je gola istina. Ko sem včeraj po osvetljenih ulicah korakal, slišal sem iz mnogih ust: prav tako je bilo leta 1848! — Ako bi bil grof Belkredi Magjare bolje poznal, on bi bil Avstrijo gotovo dvalizma obvaroval, ne bilo bi mu treba tako na mah ministerstva zapustiti; toda premehki mož se je dal predolgo Magjarom za nos voditi. Brž ko je baron Beust avstrijski minister postal, so Magjari Belkredi-ju hrbèt pokazali ter z baronom Beustom zvezo sklenili; vstop Beustov v dunajsko ministerstvo se smé spočetje dvalizma imenovati. Magjari se sami s tem ponašajo, da so največ pripomogli v to, da je Beust, zapustivši svojo saksonsko domovino, na Dunaji ministersko službo dobil, ker Beust je bil Magjarom že pred tem zarad tega znan, ker je brat njegov na zgornjem Ogerskem v Gyöngyös-u oženjen z grofinjo Almašy-evo. — Pripoveduje se, da je dunajska vlada le s tem pogojem magjarsko ministerstvo dovolila, da deželni (ali kakor ga Magjari imenujejo, državni) zbor v Peštu novo postavo za vojaštvo sprejme in 50.000 mož precej na noge postavi. Ako je to res, človeku na misel hodi, ali bode samo magjarski narod moral onih 50.000 vojakov dati, ali pa bodo morali tudi Slovaki, Srbi, Rumuni, Rusini in Slovenci svoje sinove k temu krdelu odrajtati in celó tudi sedmograški Rumuni in Hrvatje primerno število ovim 50.000 dodati? Naravno bi bilo misliti, da prevzamejo sami Magjari to število, ker nemagjarski narodi ogerske krone se po dvalizmu bojé pogube. In čemu bode ovih 50.000 mož brž treba? Al morebiti Prusi že tako silno rožljajo z orožjem? ali bodo morebiti Magjari zdaj 50.000 vojakov zato na noge postavili, ker v poslednji vojski niso nobenih prostovoljcev Avstrii v pomoč dali? ali je mar 50.000 móž za to treba, da so pokrovitelji in varhi dvalizma? saj vendar ovih 50.000 mož ne bo treba Turkom v pomoč — proti turškim Slovanom? — Magjarski časopisi so tako nesramni, da sedaj federaliste opominjajo, naj se nikar dvalizmu ne zoperstavljajo; naj lojalno pomagajo, da se dožene popolnama!! Ali dvalisti ne vejo, da federalisti stavijo Avstrijo na svoje čelo in da posamne dežele, samoupravne (avtonomne) domá, ostanejo v ozki zvezi z enotno državo? — da oni dajó deželam, kar deželam gré pod ustavno vlado, pa tudi državi kar državi gré? „In hoc signo“ pa si grejo federalisti z dvalisti popolnoma navskriž. Ako Magjari tolmačijo lojalnost po svoje, jo drugi narodi avstrijski tolmačijo tudi po svoje. Prihodnost bo kazala, čigava lojalnost je prava! Naj mi Magjari ne zamerijo, da se bojim njihove lojalnosti, odkar so v ječo posadili dr. Zah-a, profesorja na slovaški gimnazii v Revuc-i in tamošnjega notarja Štefančok-a dali zatkniti, ker sta se predrznila, svoje slovansko čutje očitno in pošteno razodeti. — Bati se je, da ne bode dolgo trpelo, pa bodo ubogi Slovaki še te dve národni gimnazii, kteri imajo v Revuc-i in v banski Bistrici, zgubili, kajti magjarski minister poduka, baron Eötvös, utegne za dobro spoznati, da se slovanska mladež v magjarskem jeziku podučuje. — Iz vsega tega lahko sodite, da vsacega pravega Avstrijana z velikim strahom navdaja prihodnost, in to po pravici.

Dunaj 16. febr. — Zadnje dni je na dunajskem vseučilišču med slavjanskimi dijaki postalo močno gi-

*) Izvirek žlahnih španjskih merinoških (pomorskih) ovác je do drugje, a ne iz Angležkega. Vred.

banje, ktero nam dobro svedoči prihodnjo njih zadržanje v javnih pitanjih, pri prilikah, kjer bode trebalo svojo pravico z besedo in djanjem braniti in tirjati. Krilo tega gibanja je tista akademična čitalnica, v kteri so do sedaj slušatelji vseučilišča, kterega koli naroda složno in mirno se zbiraje, enake pravice in enak namen imeli, v obče se izobraževati, in ktero so sploh v veliki materijalni zadregi vsa slavjanska vredništva s tem podpirala in zdržila, da so mu zastonj časnike pošiljala, *) da je društvo lože Nemcem in Ogrom, kteri si svoje časnike drago plačati dajo, njihove želje spolnilo. Društvo vendar ne bi bilo pri velikih stroških in zraven tega pri slabem gospodarstvu svojem letošnjega novega leta doživelo, ako ne bi bil lanski marljivi odbor, na pol slavjanski, mu brezplatnega stanovanja v vseučiliščinem poslopji preskrbel. To je bila podlaga novemu močnemu društvu, prva prikazen, da se bode sopet razvijalo in okrepčilo, in udom različnih narodnosti želje in potrebe bolj lahko spolnilo. Al istinska prikazen v življenji nas učí, da je človek pod jarmom, v zadregi srečnejši in zadovoljnejši, kakor v dobrih okoliščinah. Tako pa tudi Nemci, od prejšnje teže materijalne zadrege oslobodjeni, napeti in ošabni prihajajo, in počeli so poskušati, kar pri prejšnjih okolščinah jim ne bi bilo lahko na misel prišlo. Se vé, da je njihovo prvo delo proti Slavjanom namerjeno bilo. V nekem izrednem občnem zboru so predložili in s svojo večino sklenili, prof. dr. Ungeru, novemu dunajskemu poslancu, v imenu vsega društva z deputacijo zagotoviti, da se društvo v djanji in v besedi njemu pridruži. Pričujoči Slavjani, kteri nimajo nikakega vzroka, hrabrega zagovornika februarskega patenta častiti, zapustijo pri tej priči dvorano, in kmalu se odbornik, g. Zelenik, Slovenec, za svojo čast zahvali, in reče, da pri takih okoliščinah ne more v odboru ostati. Da časniki za Slavjane niso premalo hudobnega črnila imeli, to se vé. Al tudi Slavjani niso indiferenti ostali, ampak v kratkih dnevih so imeli mnogo zborov, kjer so sledeče sklenili: da na konsistori proti sklepu: „društvo je nemško, in odbor ima dolžnost, nemški značaj društva varovati“, protestirajo; da ob enem „in pleno“ iz društva izstopijo. Izvolili so tudi v drugem mnogobrojnem zboru deputacijo, da gré do prof. dr. Unger-a, in mu vzrok svojega obnašanja razloží. Izvolili so tedaj g. Kršnjavi-a, g. Kreys-a, g. Klein-a in g. Gregorič-a, zadnja dva odbornika društva, da zagotovijo profesor Unger-a, da protest Slavjanov ni bil namerjen proti njemu, kakti profesorju, kterega oni visoko častijo in spoštujejo, ampak le proti sklepu društva, ktero jim je hotelo neko politično mnenje in misel vriniti, da so Slavjani v političnem oziru njegovih misli. Gosp. prof. dr. Unger sprejme zeló prijazen deputacijo, izgovorí željo, da se politične demonstracije ne bi na vseučilišču ponavljale, ker one le med dijaki, kteri imajo drugo nalogo, mir kalijo in razpr tije delajo. Na Dunaji rojen, v nemških šolah odgojen je on na Nemškem imeniten postal, in ne more tedaj nič druzega biti, kakor Nemec, in kaj druzega tudi mi ne bi smeli od njega tirjati. Veselí ga vendar, da še je eno polje, kjer se vsi najdemo, to je učenost. Nemci in posebno nemški odborniki se jako jezijo, da sta dva odbornika se predrznila, proti sklepu večine, slavjanske deputacije se vdeležiti, in so ta dva sklicali tedaj pred odbor v izredni seji, da odgovor dasta za svoje postopanje. Al prepozno je; za izstop „in pleno“ iz društva se je podpisalo več kakor sto Slavjanov; kdor ostane, ta je odpadnik in zatajivec svoje domovine; g. Gregorič, kakor odbornik, je bil izvoljen, da v imenu Slavjanov odboru ta sklep naznani. Društvo bode od sedaj nemško, zapuščeno od vseh Slavjanov, kteri so se ravno tako podpisali k „besedi“ pristopiti. Zraven Nemcev pa ostanejo Ogri, kteri so s sklepom Nemcev celó zadovoljni. Kakor nam na eni strani ta dvalizem nič novega ni bil; tako nas je na drugi strani to še posebno razveselilo, da so se pri vsem tem dogovarjanji Poljaci nam pridružili, enoglasno za izstop iz društva, in tako tudi za pristop k „Besedi“ bili, „ako v „Besedi“ noben slavjansk jezik hegemonije si ne prilastuje čez druge jezike, in ako „Beseda“ nima nikake „moskovitične tendencije.“ Akoravno z obnašanjem Nemcev in Ogrov nismo zadovoljni bili, vendar smo jim iz srca hvaležni, ker smo dosegli, česar smo že dolgo želeli, in sicer to, da smo se združili, da smo si poiskali kraj, kjer se vsi avstrijski Slovani najdemo, spoznavamo in podpiramo.

*) Pošiljanje „Novic“ smo ustavili po želji Vaši. Vred.

Iz Štajarskega. — Gosp. Alojzi Pesarič je bil 17. t. m. tudi v Žavcu izvoljen za častnega tržana; in kakor se nam naznanja, bode mu enako poslavljenje došlo tudi iz Gornjega grada in Lubna. Lepše pač ni mogla savinska dolina svetu pokazati zaupanja do moža, ki ga je hotela imeti v deželnem zboru.

Iz Pliberka 23. febr. —r. *(Gosp. Einšpieler častni srenjčan Bistriški.)* Prišlo mi je včeraj v roke pismo, s kterim vrla Bistriška srenja nad Pliberkom g. Einšpielerja zaradi njegovih zaslug za koroške Slovence voli za častnega srenjčana. V njem se Slovenci te županije ob enem zavarujejo zoper vse prihodnje nenárodno postopanje svojih velikovških poslancev, in s tem vred g. Einšpielerju zaupnico dajejo, da se njegove misli vsigdar z njihovimi strinjajo in da stojé vselej na njegovi strani. — Slava tacim srenjam, ki vedó svoje poštene narodnjake po zasluženji ceniti! Zlasti gre v tem vsa čast g. Jurju Kraut-u, hišnemu in gruntnemu posestniku ter krčmarju in rudniškemu deležniku, ki ga gotovo tudi „Novice“ dobro poznajo, kajti že dolga leta jih s pridom prebira, in svojo srenjo po njih za domače stvarí vnema. Nadjamo se, da bodo ta izgled Bistričanov tudi druge slovenske srenje posnemale, posebno okoli Pliberka, Kaplje in drugod, kjer so ga želeli imeti za svojega zastopnika v deželnem zboru. Tako se bo svetu razodelo, da le prekanjene zvijače naših nasprotnikov so Einšpielerja in dr. Pavliča podrle; a da prosta volja Slovencev to nikdar ni bila. S tem se bo pokazalo, da tudi Slovenci po Koroškem se svoje narodnosti zavedajo, in očitno protestujejo zoper one, ki jih le za davke obsojujejo, sicer pa z „windische Tosten“ psujejo. — Pomozi Bog!

Iz Goriškega 20. sveč. — Kakor za gotovo slišimo, je, kakor drugam, tudi vodstvu jetnišnice v Gradiški od ministerstva došlo povelje, da se v kaznilnicah zaprti morajo tudi v poljedelstvu podučevati. Hvalevredna je ta misel, da se pri jetnikih ne misli samo na trdno ozidje in železna vrata, da ne uide noben človek, ki je kazen zaslužil in se pokorí v jetnišnici, ampak da se tudi na to misli, da iz zapora izpuščeni človek si more zopet pošteno kruha služiti.

Iz Gaberja 22. sveč. — Že več let slovenske časopise prebiram, al še nobenega dopisa nisem bral iz lepe naše doline. Dovolite mi tedaj, ljube „Novice“, da vam nekoliko vrstic pišem in po širokem svetu naše veselje, našo že toliko let gojeno in zdaj uresničeno željo naznanim. Dobili smo namreč — hvala vsem vrlim možem, kteri so nam k temu pripomogli! — česar smo že mnogo let iskali in prosili: lastno županstvo! Ni nas volja, da bi s tem izrekli nezaupnico šmarenskemu županu, pod kterega smo do zdaj spadali, ampak očitno moramo spoznati, da nam je bil vedno pravičen, dober in skrben glavar, ter mu tukaj svojo hvaležnost javno izrekamo. Al vendar se nam je bolj pri-

merno zdelo, samim biti. Imamo pa zdaj za župana sicer trdega kmeta, al poznamo ga za poštenjaka od nog do glave, kajti pokazal nam je že pri mnozih priložnostih pravično srce in bistro glavo. Smemo se tedaj tudi zanesti, da bode občino dobro vladal, zlasti ko ima za svetovalce može, ki so zmožni in pripravljeni njemu prava roka in pravo oko biti. Česar smo tedaj želeli, to smo dobili; pokažimo pa zdaj tudi, da smo zadosti zreli in sposobni samostalnim biti. Le složno in vse bo Bog dal! Gaberški.

Iz Istre 23. febr. — Za gotovo znam iz lastnoročnega pisma g. Klinkovström-a, c. kr. namestniškega svetovalca v Trstu od 7. dne t. m., da se odreče poslanstvu v deželni poreški zbor koj po prvi seji, kajti premeščenje njegovo mu dalje ne dopušča v zboru poslovati. — Volilcem novega zastopnika, ako sami ne znajo za sposobnega moža, naznanjam pravega narodnjaka — in ta je gosp. Jugo, materadski plovan, rojen Kastavec. Zdaj rojaci pokažite, da ste samostojni in da svobodno izberajte; napravite volilni odbor, ki to stvar v roke vzame. Posnemajte Kranjce, Štajarce in goriške Slovane! Zastran volitev mi je prijatel iz srednje Istre pisal, da je neki podestà (župan) pred volitvami upil: „Le popa in plaćnika (uradnika) ne! ovi so prijatelji vladini, in naši sovražniki, in so nam zapreka, da se ne moremo združiti z našimi brati Talijani!“ Revček naj bi raji svojo rojstno vas pogledal, pa bi opazil, da niso Talijani njegovi brati, ampak Čiči — pravi Hrvatje. Takih slepih spak je po Istri dosti, al ne bojte se jih!

Iz Jelšan 24. febr. — Naprej! Čitalnico nam je slavno c. k. namestništvo v Trstu dovolilo. Pustni ponedeljek zvečer, to je 4. marca t. l., se bode s slovesno besedo odprla. Ker smo ravno predvčerajšnjim dovoljenje dobili, nam pri tej priči ni še mogoče programa poslati. Za danes naj povemo samo to, da bodo že iz Bistrice znani „Čiški pevci“ slovensko, hrvatsko in česko peli. Natanjćniši program se bode te dni razposlal. Vabimo toraj za ta dan prav obilno prijatlov národnega napredovanja. Odbor.

Novomesto 15. sveč. *(Vodnikova veselica.)* V nedeljo 17. dne t. m. je praznovala naša čitalnica rojstni dan Vodnikov. Ta dan je bil drugi v tem letu, ko so dolenski Slovenci pokazali, kako vneti so vsi za slovensko reč. Stopivši v dvorano zagledali smo v sredi Vodnikov kip lepo okinčan in ovenčan; dvorana je bila prepolna velike množice. Zdaj prične predsednik čitalničin g. Mohar besedo, ter z navdušenim govorom poslavlja prvega našega pesnika Vodnika. — Titelnovo overturo so udje čitalničini združeni s tukajšnjo mestno godbo tako precizno igrali, da enacega skoro še nismo slišali od naših godcev. Po tem zapojejo gospodje pevci ljubljanski, kteri so nas na ta večer počastili, „staročesko“ (čveterospev) se vé, da izvrstno, kakor so peli tudi „Domovina.“ Zdaj pa stopijo 3 mlade gospodičine in ena gospá na oder in zapojó pesem „Strunam“ tako ginljivo, da gromoviti slava-klici še le nehajo, ko jo vrle pevke vdrugič zapojejo. 5. točka programa je bila pesem „Srce“, ktero je znana naša pevka gospica Š. tako izvrstno pela, da se je zopet vsem poslušalcem prikupila. In zopet zadonijo radostni klici, ko stopi gospica M. na oder in izvrstno deklamuje „Turjaško Rozamundo“. — Zbor „Slovanski čut“, kterega so ljubljanski in tukajšnji gospodje in gospodičine peli, je učinil posebno prijeten vtisek, ker lepo so se vjemali ženski in možki glasovi. Še nas je znana prelepa pesem „Rožmarin“ navdušila, in končala se je beseda, ko še enkrat zagodejo godci „Naprej.“ — Pri plesu smo občudovali veliko množico dolenskih krasotic in veselili se ž njimi, Vodniku na čast, do mladega dné.

Iz Ljubljane. *(Iz kupčijske-obrtniške zbornice od seje dne 22. svećana t. l. pod vodstvom g. predsednika V. C. Zupana.)* Predsednik izbuja spomin na umrlega svetovalca g. Jožefa Pleiweis-a, povzdiguje njegov žlahni in trdni značaj, njegove izvrstne lastnosti in zasluge za zbornico, mesto in narod, in nasvetuje, da se vzdignejo vsi pričujoči s sedežev v znamenje spoštovalnega spomina na prezgodaj umrlega rodoljuba. Cela zbornica obhaja po nasvetu tem spomin njegov. — Predsednik dalje naznanja, da se je že poslalo v parižko izložbo (razstavo) vse blago, ktero je bilo zbornici poslano in sicer od c. kr. kmetijske družbe poljski pridelki ljubljanskega mahú, od gosp. P. Hudovernik-a in gosp. Antona Globočnik-a stražiška sita, od g. Engelberta Schleicher-ja čistilni prah (Putzpulver). Oskrbništvo postonjske jame je jamske kapnike poslalo samemu centralnemu odboru na Dunaj; gospodje Kapele, Zaler, žl. Treuenstein in Prücker, ki so popred rekli, da kaj pošljejo, niso poslali nič. — Na dalje naznanuje predsednik o železnici med Ljubljano in Belakom, da je gosp. minister za kupčijo gg. poslancem dr. Costi, dr. Klun-u in dr. Toman-u obljubil, da se bode gotovo izpeljala in že letos spomlad merila na državne stroške. Tajnik je še obširnejše poročal o njej in tudi o tem, kar je od g. ministra zastran kupčijske pogodbe z laško vlado izvedel, namreč, da so se že sposobni gospodje poslali od vlade v Firenco na pogajanje. Na dalje je tajnik še v 24 drugih rečéh poročeval, izmed kterih se najvažneje bile, na pr. te, da je telegrafična postaja v Kranji že osnovana, da je mnogo vprašanj vojaških oskrbniških uradov: koliko je mogoče na dan v Ljubljani kruha peči, kolikor se pekovskim pomočnikom na dan plačuje, koliko ur morajo na dan delati, koliko pekovskih in sodarskih pomočnikov in dninarjev se v Ljubljani znajde itd., ktero tarifo imajo mlini v deželi. Na vse to, da bi se kaj zaslužka za deželo pridobilo, se je po nabranih pozvedbah odgovorilo itd. Po tem je bila volitev predsednika in podpredsednika. Gosp. V. C. Zupan je bil za predsednika in gosp. Horak za podpredsednika soglasno izvoljen; obá zahvalivši se za toliko zaupanje, sta sprejela volitev toliko raji, ker sedaj vlada lepa jednodušnost in složnost v zbornici. — Za tem so bile volitve za dva direktorja in za 7 cenzorjev pri poddružni banki. Za vsakega se je nasvetovala po postavi trojka gospodov in sicer za direktorja: 1) Lambert C. Lukman, Jože Krisper, Janez J. Winkler, 2) Valentin Češko, Jožef Kordin, Aleksander Dreo, — za cenzorje pa: 1) Jožef Kordin, Janez Jamšek, France Resman, 2) Leopold Bürger, Janez Fabian, Janez Več, 3) Jožef Hauffen, Karl Cvajer, Jožef Kušar, 4) Jožef Krisper, Peter Lasnik, Vikt. Bučar, 5) Janez J. Winkler, Andre Schreyer, Mihael Kastner, 6) Edmund Terpin, Gustav Stedry, J. N. Marinšek, 7) Aleksander Dreo, Gustav Tönies, Jakob Schober. — Po predlogu predsednikovem so bili gospodje Debevec, Horak, Lasnik in J. G. Winkler voljeni v odbor za prevdarek in nasvet tega, koliko se bo moglo povrniti g. Lukman-u, ki je že pred več leti 800 gold. posodil zbornici. — Gosp. Jamšek je nasvetoval, naj se zbornica s prošnjo do dunajske banke obrne, da se diskonto (obrest) nižje kakor je sedaj in sicer tako nizko, kakor je najnižje v drugih mestih, postavi. Sklenilo se je to storiti. Konečno nasvetuje predsednik, da se gosp. ministru za kupčijo zastran njegove važne in gotove obljube o izpeljavi ljubljansko-belaške železne ceste izreče iskrena zahvala, kar se soglasno potrdi.

— *(Iz zbora za otročjo bolnišnico v Ljubljani.)* V saboto je odbor za gospodarstvo otročje bolnišnice

imel svoj 2. občni zbor v dvorani Njih eksc. gospé baronovke Bach-ove, namestnice Najviše pokroviteljce cesarice. Mestni župan gosp. Dr. Costa, ki tudi ta milodarni zavod, kakor vsako drugo koristno mestno ali deželno napravo, iskreno podpira, je kot prvomestnik poročal o napredku te bolnišnice v preteklem letu. Najpred je zahvalo izrekel Njih eksc. gospej baronovki Bachovi za krepko djansko podporo, ktera bolnišnici vseskozi dohaja od njene strani. Omenil je hvalevredne pomoči gosp. trgovca Resmana, Dr. Kovača in apotekarja Rama, ki vsi so djanski podporniki bolnišnici, v kteri se je lani ozdravljalo 73 otrók, kteri pa po prevdarku gotovih dohodkov in stroškov konec tega leta žuga primanjkava od 934 fl. 89 kr. Obširno polje je tedaj odprto dobrotnikom ubozih bolnih otrók. Naj položé v denarji, hrani, ali perilu milodarov na žrtvenik tega zavoda!

— Zopet je kmetijska naša družba prejela prošnjo, in sicer od kmetijske družbe koroške, za popis, kako je osnovana ljubljanska učilnica za podkovstvo, ker tudi v Celovcu za potrebno spoznavajo napraviti enako šolo.

— Poslednji sokolski shod bil je posebno živahen. Bilo je nazočih več deželnih poslancev, — Notranjska, Dolenska in Gorenska — vse so imele svoje zastopnike. To priliko porabili so Sokolovci in pozdravljali s prisrčnimi in navdušenimi napitnicami nazoče gg. poslance, kteri so ravno tako srčno odzdravljali. Prijatelj „Brencelj“ je tudi storil svoje in se predstavljal gostom ter razlagal na drobno, kakošna živalica je prav za prav, da ne bi imel kdo morda napačnih misel o njem. Še le pozno smo se ločili prav veseli in zadovoljni. — Jutri, na debeli četrtek, je zopet sokolski shod pri Virantu, zadnji v pustu. Kakor slišimo, je pripravljen prav mičen program.

— Čitalnični ples preteklo nedeljo se sme po pravici vvrstiti najlepšim in najprijetnišim veselicam čitalničnim.

— *(Naznanilo.)* Mnogi stari pa še čedni svetilniki (lustri) in drugo orodje za osvečavo, ki je primerna tudi cerkvam, božjemu grobu itd., so naprodaj. Kdor želí kaj kupiti, naj popraša za to v pisarnici deželnega odbora.

Novice iz deželnih zborov.

Sporočila ta segajo do 22. dne t. m.; zbori se morajo končati do 28. dne t. m.

Češki deželni zbor v Pragi je potrjeval volitve in volil deželni odbor (dr. Gorner, Schmeykal; Rieger, Zeithammer; grof Fr. Thun, Črnin; bar. Pfeil in Skrejšovsky). Ali bode volil poslance v državni zbor ali ne; in če bode volil, kako da bode volil, to še ni znano.

Moravski deželni zbor v Brnu je pretresal volitve ter volil v deželni odbor (bar. Vojkovski, Pražak, grof Serenya, dr. Demel, From (Slovani), dr. Giskra (Nemec). Obravnaval in sprejel se je je Pražakov predlog: naj ima tudi ta deželni zbor pravico, z nadpolovično večino spremeniti deželni volilni red. Do vlade se je stavilo vprašanje, ali se ne bo ustavno obravnavala organizacija političnih in sodnijskih uradov. Kako da bode volil poslance v državni zbor, to še ni znano.

Galicijski deželni zbor v Levovu je odobraval volitve, volil deželni odbor ter razpravljal predlog, s kterim grof Borkovski zahteva, naj bode edini poljski jezik učni jezik na vseučiliščih v Levovu in Krakovu.

Goriški zbor šteje 10—11 slovenskih, 9 laških in 2—3 nemške poslance; 1 laški in 1 nemški držita se slovenskih; pretehtaval je volitve, ustanovil deželni odbor in z adreso volil državna poslanca.

Istrijski deželni zbor v Poreču je po odobrenih volitvah in ustanovljenem deželnem odboru volil dva poslanca za državni zbor ter 22. februarja sklenil svoje seje. Poslanca sta laške stranke.

Koroški deželni zbor je pretehtaval volitve, volil deželni odbor ter volil poslance v državni zbor. O slovenskem duhu v tem zboru ni sluha.

Štajarski deželni zbor v Gradcu je kaj čudno presojal volitve, ustanovil si deželni odbor ter volil poslance v državni zbor. Izmed Slovencev sta voljena gg. Lipold in Lenček, ki sta se pa odpovedala poslanstvu; a zbornica ni sprejela te odpovedi. Pač čudno! Čemu ju je predsednik neki vprašal, ali prevzameta poslanstvo, če nimata pravice, odpovedati se? V deželni odbor ni bil voljen noben Slovenec. Ravnopravnost kje si! Zanimivo je o tem zboru to, da se je v zbornici prvič slišala slovenska beseda „živio!“

Tiroljski deželni zbor v Insbruku je po potrjenih volitvah in po volitvi za odbor obravnaval in sprejel predlog, naj se nova postava o nabiranji vojakov vpelje po ustavni poti. Kako da se bodo poslanci volili v državni zbor, tega še ne vemo.

Salcburški deželni zbor se je pečal le s presojanjem volitev, z volitvijo deželnega odbora in poslancev za državni zbor.

Gornje-avstrijski zbor v Lincu je zraven navadnih opravil do vlade stavil vprašanje, ali se vlada ne bode držala ustavne poti ozir organizacije političnih in sodnijskih uradov.

Naj konec tega sporočila omenimo še to, da se vladni reskript 4. februarja v Gradcu, Celovcu, Tropavi in Poreču ni bral slovenski!!

Deželni zbor kranjski.

Druga seja 20. svečana. V tej seji poroča poslanec Svetec v imenu dotičnega odbora o tistih 2 volitvah deželnih poslancev, o kterih je deželni odbor nasvetoval, naj se overžete, zraven pa še o 3. volitvi, zoper ktero je iz Kranja došel protest. Poročevalec je po tehtnih dokazih nasvetoval, naj zbor potrdi vse 3 volitve, ker zoper nobeno ni po postavi zadržka; poslanec Dežman je govoril proti veljavnosti tržiške in postojnske volitve. Zbor je potrdil vse tri z večino 23 glasov zoper 9; poslanci: Dr. Prevec, baron Schloissnig in vitez Höffern so potem obljubo storili v slovenskem jeziku. Morebiti da se kakošen referent „Triest.“ ali „Pressin“ bode spodtikal nad tem, da rečemo „v slov. jeziku; tudi nam je sicer to samo malenkost, ali reče kdo „ich gelobe“ ali pa „obljubim“; vendar ker je 9 poslancev velikega posestva strogo zaznamovalo svoje stališče z „ich gelobe“, zaznamovalo je 27 národnih mož svoje stališče z „obljubim“. In tako so bile volitne zadeve pri kraji. Če tudi ne radi, vendar moramo zgodovini pravico skazati in povedati, da današnja seja je bila viharna tako, kakor še nobena preteklih 6 let. In to čisto po nepotrebnem. Ko je namreč dr. Toman zagovarjal potrjenje volitve dr. Prevca, so med govorom poslušalci enkrat pa celó malo zaklicali „dobro.“ Predsednik pl. dr. Wurzbach brž zvoní na mir. Ko pa dr. Toman končá temeljiti svoj govor, so poslanci njegove stranke prav glasno mu izrekli svojo pohvalo. Ali to ali kaj druzega je pa predsednika tako zgrabilo, da mu med drugim uide beseda „polnischer Landtag.“ Ta beseda pa je kakor strela z jasnega udarila med poslance, ki se ne pomirijo pred, dokler seja ne prestane; poslanci se podajo s predsednikom vred v drugo sobo in ondi obravnavajo stvar do tega, da predsednik v zboru naznani, da beseda „polnischer Landtag“ ni merila na poslance, kterih kakor tudi poslušalcev nikakor ni mislil žaliti. Potem je na-

stalo zopet mirno napredovanje seje, v kteri je dr. Bleiweis zboru izročil dosti znani predlog zarad učnega jezika v šolah, ki so ga podpisali dr. Klun, Jož. Debevec, Fid. Trpinec, Sovan, Zagorec, Kramaršič, Koren, Lovro Pintar, Peter Kozler, pl. Gariboldi, baron Zois, Santo Treo, Horak, Grabrijan, Anton Kos, dekan Toman, dr. Toman, L. Ravnikar, Svetec, dr. Costa, Tavčar, grof Barbo. (Gospodje Schloissnig, dr. Prevec in vitez Höffern še takrat niso obljube storili.) Cesarski namestnik baron Bach na to pravi, da sedanji zbor je sklican le zavoljo volitev v državni zbor, in ne misli oblasti imeti, da bi se udeležil postavodajavnih predlogov. Na to odgovarjajo dr. Bleiweis, dr. Toman in dr. Costa, in predlog se stavi na dnevni red prihodnje zborove seje, do ktere bi utegnil cesarski namestnik od ministerstva odgovor imeti, kako si ono misli pričujoči deželni zbor. — V tej seji so bili v odbor za ministersko pismo od 4. dne t. m. voljeni dr. Bleiweis, dr. Toman, dr. Costa, dr. Klun, Svetec, baron Schloissnig in prošt Kos. V odbor za prošnje bili so voljeni grof Barbo, dekan Grabrijan, Lovro Pintar, Svetec, Ravnikar, vitez Gariboldi in Peter Kozler.

Tretja seja 23. sveč. Na dnevnem redu je stal danes predlog dr. Bleiweisov zastran učnega jezika. Cesarski gospod namestnik pravi, da ne odstopi od svojega undanjega razloga ter pravi, da nima nikakoršnega pooblaščenja, da bi kot zastopnik vladin se udeležil v tej seji razprave, ktera sega v deželno postavodajstvo. Na to prestane seja za 10 minut; poslanci, ki so predlog podpisali, se podajo v posvèt, in potem naznanja v njih imenu dr. Bleiweis to-le: Da-si tudi se ne skladamo z mnenjem Njih ekscelencije in menimo, da je naša misel prava zato, ker je ustavna, vendar odstopimo za zdaj od predloga svojega zato, ker se ne nadjamo, da bi danes storjeni sklep o učnem jeziku c. k. vlada priporočala v sankcijo Njegovemu Veličanstvu. — Po tem je bila volitev deželnega odbora. Poslanci iz vrste velikih posestnikov so volili za deželnega odbornika pl. Langer-ja, za namestnika mu Fr. Rudeža, — poslanci mest, trgov in kupčijske zbornice: dr. Tomana, za namestnika mu stolnega prošta Kos-a, — poslanci kmetiških občin dr. Jan. Bleiweis-a in za namestnika njegovega L. Svetca, — ves zbor skupaj pa je volil namestnika deželnega poglavarja dr. Costo, za namestnika mu Petra Kozler-ja. V tako imenovani pomnoženi deželni odbor so bili voljeni: baron Anton Zois, Luka Svetec, Peter Kozler in A. Kos, — za namestnika pa Jožef Debevec in Anton vitez Gariboldi.

Četrta seja 26. svečana. — Poslanec Svetec poprašuje c. k. deželno vlado: ali jo je volja pri oddajanji cesarskih služeb na naše domače ljudi se ozirati pa zahtevati znanje domačega jezika v besedi in pismu? Cesarski gospod namestnik pri tej priči odgovorí, da. Odgovor je bil s pohvalo sprejet.

Potem je prišlo na vrsto rešenje prošinj, ki so došle deželnemu zboru. V imenu odborovem je poročal Svetec: 1. Starešinstvo kranjske Gore, potem radeško in fužinsko prosijo, da bi se jim za sekvesterske stroške in za povračila gojzdnih poškodeb ne rubila taka živina, ki je gruntna potrebščina, in naj bi se sploh pri takih eksekucijah postavne naredbe izpolnovale. — Z gorko besedo podpira fajmošter Pintar predlog odborov, naj se izroči ta prošnja sl. vladi v uslišanje. 2) Prošnja prebivalcev iz Unca, Slivic, Rakeka, Ivanjega sela, gornje in spodnje Planine, Lazov in Grčerevca, da bi se odkupa in uravnava gojzdnih služnosti, kolikor mogoče, pospešila. — 3. Prošnja katastralne soseske Prečne, Velikega Podljubna, Toplic, Gorenjega polja, Št. Petra, Jurke vasi in Smolene vasi, da bi se ribištvo v Krki, kolikor je mimo njihovega zemljišča teče, v štant dalo, da bi iz štantovine tisti posestniki, kterim povodenj škodo dela, odškodbo dobivali. Tudi zarad teh prošinj je zbor sklenil po predlogu odborovem. Potem je Ravnikar v imenu odborovem poročal: o prošnji občine spodnje idriške, da bi smela od panjev davščino pobirati, — o prošnji Kostanjčanov, da bi se jim pustila okrajna sodnija, — o enaki prošnji senožeškega okraja, in o prošnji občin Poljiške in Žaljniške lokalije, da bi prišle pod ljubljansko politiško gosposko, namesti v litijsko. V imenu odborovem poročevalec Ravnikar nasvetuje, naj dež. zbor se obrne do ces. vlade, da se spolni želja Kostanjčanom, Senožeščanom in občini Poljiški in Žaljniški; prošnje spodnje-idriške pa ni mogel odobriti, ker preveč nasprotuje lastninskim pravicam, čeravno je dekan Grabrijan gorko podpiral prošnjo kot izjemek, ki nikomur škode ne dela. — Poslanec Zagorec je zagovarjal še posebno prošnjo Kostanjeviško in po nji tudi Senožeško, dr. Bleiweis pa prošnjo občine Poljiške in Žaljniške, pri kteri je cesarski namestnik obljubil, da se ne bo prezirala.

Vitez Gariboldi je predlagal, naj vprihodnje bode zbornica deželna v bolj prostorni reduti in je ta predlog na vse straní tako temeljito razjasnil, da je, ko je potem dr. Toman o njem poročal in s dr. Costo vred dodal neovržljive dokaze, bil z vsemi glasovi zoper 5 sprejet. Grof Thurn in Dežman sta govorila zoper predlog.

Za tem v imenu deželnega odbora dr. Bleiweis stavi predlog: naj deželni zbor sklene prositi visoko vlado, da izprosi pri Njih Veličanstvu cesarju, da se nova rekrutna postava od 28. dec. 1866. odloží za zdaj in sicer tako dolgo, dokler se ta stvar ne reši po ustavni poti. Poslanec Koren je v vlogi svoji do kmetijske družbe prepričavno dokazal nevarnost te nove postave za kmetijstvo in poslanec Svetec je dodal še druge pomislike. In tako je enoglasno obveljal predlog po dr. Bleiweis-u stavljen.

Potem je dr. Costa v imenu odborovem stavil predlog, naj si deželni zástop napravi lastno blagajnico (kaso) in naj se v ta namen pooblastí odbor za prozorne priprave. Predlog ta je dr. Costa zagovarjal z očitno potrebo, ker deželni odbor ima v kratkem toliko denarja v svoje gospodarstvo prevzeti, da ne more odgovoren biti brez potrebne varnosti. Dežman ne vidi te nujnosti in vname se živa razprava, ktere se udeleži sè prepričalnimi dokazi dr. Toman in baron Schloissnig, in ko še enkrat dr. Costa odbija vse pomislike, je bil predlog njegov enoglasno sprejet.

Naposled stavi Svetec še sledeči nujni predlog: Naj sl. deželni zbor sklene to-le:

Deželnemu odboru se daje nálog: 1) naj vis. c. k. ministerstvu pravosodja prošnjo podá, da bi ono blagovolilo po primerni poti skrbeti, da se bodo postavne naredbe zastran rabe slovenskega jezika v pravosodnih rečeh, zlasti §§. 13. in 165. splošnega sodnega reda in §§. 123. in 184. kazn. reda na tanko izpolnovale; 2) naj izdela in prihodnjemu deželnemu zboru predloží načrt, kako bi se ravnopravnost slovenskega jezika v šolah, uradnijah in sodnijah uresničila. — Ko nasvetovalec Svetec temeljito dokaže živo potrebo vsega, kar tù nasvetuje, je bil predlog njegov sè znano veliko večino sprejet.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.